

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Az év hanyatlása közelegvén szives tisztelettel figyelmeztetjük a két haza olvasó közönségét, hogy az eddigiekhez új derék erő's biztos levelezők járulása és segéd munkálkodása mellett, új betűkkel megjelenendő, 's érdekegyesítő elvű testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boríték alatt egész évre 12, félre 6 p.ft. borítékalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p.ft. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezheti, belföldre pedig az ország és kapcsolatos részei minden k. postahivatalnál 's a szerkesztőségénél Pesten uri-utca 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén, bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi útján.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyorsz. (Kinevezés; levelek a fővárosból egy ellenzéki taghoz a vidéken; Baranya és Hont megyék közgyűlései; zólyomgyeji új tisztikar névsora; horvátországi dolgok; erdélyi ügyek; ovás és figyelmeztetés Pestmegye részéről; m. g. egyesület; a kir. m. természettudományi társulat; budapesti napló.)

Portugália. (Nov. 20ki lissaboni levelek; portói tudósítás)

Spanyolország. (Nagymennyiségű fegyver- és egyenruha-készletek összehvásárlása és Spanyolországba szállítása.)

Anglia.

Dánia. (A schleswig-holsteini rendek két érdekes háztáza.)

Olaszország. (Egyházi egyetemes jubileum; Lambruschini 's a moszka kath. ügyek.)

Egy hírek.

Értesítő; dunavizálás.

Magyar- és Erdélyországi.

A nmgu magy. kir. udv. Kamara a brucki vaspálya-udvarbau (a Lajtha mellett) ideiglenes harminczadossá Schriener Alajos brucki k. harminczad-hivatali ellenőrt alkalmazta.

A verébelyi k. sőtárnoki állomás Várdy Kornély nagalomba helyeztetése által megüresült.

Sándor württembergi herceg, osztrályok Nagyváradon 's Elcz Ferenc gr., Károly főherceg kamrása és segéde altábornagyokká, széplaki báró Petrichevich Horváth János, Fridrik Vilmos porosz király 10. sz. huszárezredébeni alezredes pedig ezredessé léptettek elő.

Levelek a fővárosból egy ellenzéki taghoz a vidéken.

II.

Épen folytatni akarom leveleimet Hozzád, midőn a hontgyeji események — P. Hirlap 788. számban — megragadák figyelmemet.

Közéletünk jelen szakában egy egész könyv dús anyaga fekszik e tudósításban.

Mit mondasz te az új átalakulások e jelenségéhez?

Bizonyosan busulásnak adod magad, mert parlagi felfogásod első sugallatára felkiáltasz: „pártunk oszlik.”

Azok, kik — tán te is — felszínesen bírálják a fejleményeket, azt hiszik, legalább azt szeretik másokkal is elhitetni, hogyha az annyira ostrom alá vett ellenzék most oszlik — veszte van. Én azt tartom, ha az ellenzék olyan tagjai, kik a viszonyokkal megalkudni nem tudnak, vagy nem akarnak, különválnak, a párt — mentve van.

E megoszlást én úgy tekintem, mint egy lépést előre az alkotmányos élet fejlődésében. Előbb kifomált politikai pártok hazánkban nem is léteztek. Később a szélsőségek mindig élésebb vonásokban fejlődtek ki, 's a mélység, melly azokat választja, mindig nagyobb lón, napról napra világosabb, hogy köztök a kibékülés, a megalkuvás lehetetlen, mint ezt egyik fél világosan ki is mondá.

A pártok illy engesztelhetlen állása mutatja, hogy gyermeknemzet vagyunk; kezdők az alkotmányos élet iskolájában. De mi által? kétségkívül csak az által, hogy nálunk még csak a szélsőségek vannak kifejlődve 's ezek is épen a dolog természeténél fogva következeteséget nem tarthatnak fen.

Sőt még a pártok elnevezése iránt sem igen vagyunk tisztában. Nálunk a conservatív pártban hely foglalnak maradók és haladók, 's ez utólsónak többféle szinezetei; ott vannak az alkotmányos formák különböző hitű emberei. Nézzük manifestációikat. Mi az, mit ők hazánkban conserválni akarnak, saját bevallásuk szerint — semmi, 's mégis olly ragaszkodás a conservatív elnevezéshez.

Igy van az ellenzék. Ennek soraiban van a sajátképeni ellenzék; vannak sokan, kik az ellenzéki szerepet szükség esetében is calamitásnak tekintik, 's noha első sorban állnak, nehézz szívvel teljesítik e polgári kötelességet; vannak, kikben az ellenzéki hajlam nagyobb a reformok utáni vágytól, 's viszont.

Ennyi heterogen elem mindkét részről megfér e sokáig együtt?

Bizonyára minél inkább fejlődnek az alkotmányos formák, annál világosabban lépnek elő az arnyéklatok.

Statuséletben a szélsőségeknek szükségkép létezniök kell; e nélkül éber, eleven közélet alig képzelhető. De

valamint nagy szerencsétlenségnek tartanám, ha egyik másikat megsemmisíthetné, úgy borzadok attól is, ha valamelyik kizáró uralkodásra vergődne. Egyik elnyom, másik felfogat mindent.

'S itt ne gondold, hogy elméleti szempontokból okoskodom, hogy azt merem mondani, hogy mind a stabilitás, mind a mozgalom elvének kizáró uralkodásától egyiránt borzadok. Nem. Én ezt el merem mondani pártainkról mint állanak. Képzeld, ha minden indítványaink egyszerre életbe léphetnének egyfelől; vagy másfelől minden reactionalis rendszabály egyszerre alkalmaztatnék ellenünk, mi lenne belőle!

'S végre, ha a pártok olly állást vettek, hol nyilván felmondják az alkuvás lehetőségét, közeledni nem akarnak, 's fiatározottan megsemmítő harcot indítanak egymás ellen, lehet e ennek üdvös eredménye? győzzön bármelyik, a haza — vallja kárát.

Párt, melly hazáját igazán szereti, engesztelhetlen nem lehet; 's mi magyarok ha közeledni 's engesztelődni egymás iránt nem tudunk, ne szóljunk hazaszeretetről, mert ez ajkainkon káromlás.

De térjünk már a honti eseményekre.

A honti ellenzék nullificálva látta magát termen belül és kívül. A gyűlések örökös harc személy ellen, és kortestanya; a társas élet kölesönös gyűlölet által megmérgezve. Ez képe Hontnak, mint volt eddig.

Ekkép azon alternativa állott az ellenzék előtt: vagy meddő keserű tusában a siker legkisebb reménye nélkül tovább haladni az uton — melly a megyerendszer teljes megutálásához; az erkölcsiség sebes sülyedéséhez; sokaknak vagyoni romlásához; minden társulati rend felbomlásához bizonyosan elvezet; 's e mellett csordultig kiüríteni a köz- és társas élet minden keserűségeit. Vagy megváltoztatni eljárásukat 's a közeledést megalkuvást lehetségessé tenni.

A honti ellenzék ez utólsót tevő 's nézetem szerint helyesen cselekedett. Már csak a kortes elmaradása a tanácskozás szent helyéről; a katonaság eltávolítása ropant eredmény, melly előbb utóbb megtermi gyümölcseit. Mert ha az ellenzék a nyers erő eltávolítására mindent el nem követ, bevallja, mikép értelmi súlyában nem bízik. 'S ha minoritásba jutott, nincs mód törekvéseinek némi sikert kivíni, mint kiragadni a kérdéseket a pártusák hinarából, mi által higgadt tanácskozás 's az értelmi súly győzedelme lehetővé válik.

Olvasd a honti ellenzék cselekvésének némi igazolását egy ultraconservatív javjeszéklésből a Nemz. ujság 398d. számában; hol az állítatik: hogy a conservatív pártnak az 1842ki bukás sokkal kevesebb volt veszélyes, mint az ellenzéknek kibékülés iránti rokonszenve.

Én is azt hiszem, hogy ama conservativeknek, kik így gondolkoznak, nincs veszélyesb ellensége, mint mérséklet 's eszélyes eljárás a másik oldalról. Mert ennek erkölcsi sulya előbb utóbb tulnyomóságot vi ki magának minden erőködés daczára.

De mi szükségé is van a hazának 's ügyünknek a pártok végső elkeseredésére, hogy ezt még gondosan fentartsuk, nehogy valamikép kibéküljünk vagy csak közeledjünk?

Lássuk, mit tett a honti ellenzék. Tán meggyőződését cserélte be és conservatív lón? Epen nem. De valahára belátta állását, és az eredményeken okult. 'S mit mond most:

Politikai elvet nem áldozunk.

Kortességeit nem használunk gyűlésekben.

A személyharcot megszüntetjük.

Administratív ügyekben örködünk.

Társas életben közeledünk.

Hivatalt, követséget együtt is viselhetünk ellenfeleinkkel a megyében.

Mi van ebben, mi a honti ellenzékét compromittálná? Hiba lenne, ha nem tették volna. 'S bár a kortességeit és személyharcot megszüntetése, az administratív ügyekbeni éber örködés, a társas életbeni közeledés mindenütt követőkre találna az országban kivált pártunknál, közügyeink nem mutatnának olly siralmas állapotot.

Sőt ha az összes magyar ellenzék kissé számot vetne eddigi eljárása eredményeiről, okvetetlenül azon meggyőződéshez jutna, hogy azt megváltoztatni, vagy menthetlenül bukni kell.

'S mostani állása pártunknak nem töré pácztát vezéreink ügyessége fölött? vajjon ha a hadvezér csatát vesz, menti é őt az ellenség ügyessége, a desertiók, a csatatér nehézségei 's ezer okok? 's ha látjuk, mikint szövetkezik ellenünk naponkint több több erő; mikint ostromoltatunk mindinkább élesen; mikint veretünk meg több több ponton, azt higyük é, hogy ügyünk jól áll 's jól vezéreltetünk?

És végkép talán vigasztalást leljünk a költő ama „nagyszerű halál”ában, mit olly gyakran hallunk pengetni. De ezt megköszönjük. Ezt egyes ember elmondhatja, de a hazának, annak élni kell 's a saját fíjai nem ölik el: a z é l n i f o g!

Szükség elvégre barátom, hogy önismeretre 's viszonyaink kellő felfogására jussunk; 's hogy hibánkat mi magunk mondjuk el, mert csak mi szólhatunk a részvét, az aggodalom hangján 's tán meghallgattatunk.

Ha ellenfeleink lármája visszatorlás 's kiszépités helyett vizsgálódásra 's komoly megfontolásra vezetne bennünket, okulnánk legalább másszorra 's nem volna okunk aggódni jövődönk fölött. —

Igen fájdalmas dolog, ha ellenfeleink tényeket, még pedig alig tagadható tényeket hozhatnak fel ellenünk.

Nézzétek — igyszólhatnak — az ellenzékét fényben és nyomorban. Ott van Pest és Csongrád, egyikben az ellenzék ép olly erős, mint megtörve a másikban, lássátok mit mivelnek.

Pestben, hol uralkodnak, az exasperatio a legmagasabb fokon; a kormány elleni kitörések szinte határt nem ismérnek; a vélemények ellen botrányos türelmetlenség; más véleményűek prostitutiója napirenden; rakoncztalan hallgatóság 'stb.

Csongrádban az ellenzék visszavonul végkép 's odahagyja a tért; gyűlésbe nem megy, mint a nyáron tevő.

Nekünk tehát — mondhatják elleneink — vagy uralkodni kell, vagy visszavonulunk 's ha uralkodunk — féket nem ismerünk, ut figura docet.

És egy hajszálig nem ez e típusa a honti vezér viselkedésének is? Eddig vezére volt pártjának, vitte a csatákba, de az eredmények ellene szóltak. Most serge, melly őt a bukásig hiven kísérte, más vélekedésben van 's másképp akar ezental ügyeért harcolni 's ő elhagyja tábortát 's visszavonul. Aut Caesar, aut nihil.

Végül vedd magadnak egyszer a fáradságot hazánk állapotát minden viszonyaiban vizsgálat alá vetni, mint azok az 1839/40dik évi országgyűlés óta alakultak. Tudod, milly gazdag reményü jövendő nyílt akkor, a kormány és nemzet közeledésében. Ezután kezdődött a sajtó szabadabb mozgása, elevenebb közélet mindenütt 's ha mai állapotainkat elfogulatlan bírálod, úgy fogod találni, hogy sokkal kuruczabbul állunk, pedig ez időszak elvihatlanul a miénk vala. Most

Nem z e t i s é g ü n k — saját határaink közt, önköbünkben keserű ellenségek által megtámadva. Egy szerencsétlen reactio, mellyet ha nem hivatunk is fel, de elég ügyesek sem voltunk lecsendesíteni. Általában a civilisált világ hódítási mesterségét még nem tanultuk meg.

Alkotványunk — lépj elvbarátaink közé 's halld őket; lépj gyűléseinkbe 's azt h i e t n é d, hogy alkotványunk jobban fenyegetve soha sem volt, mint ma. A féltékenység ma olly nagy, hogy egy vámház, szivarbolt 's isten tudja, mi minden meghuzatja velünk a vészharangot.

H i t e l é s p é n z v i s z o n y a i n k — soha sem álltak nyomorultabb lábón, mint most; hitele ma legtöbb annak van, ki holnap bukik 's mivel a pénz most jobbadán a tisztátalan gschäftek felé tolu, becsületes kölesönvevő nem juthat hozzá. A kamatláb emelkedett, váltóink szaporodnak, — hazánkiai — a magyarok — buknak seregenként.

Kereskedésünk 's vállalatink — a kereskedelmi vállalatot, az elsőt, mit nemzetinek nevezünk, mi nek örültünk, tudod, millyen csapás érte. Több vállataink, ha nem erősödhetek iskurta idő alatt, de hitelök nem biztató

's a vállalkozási szellem hatalmasan csökkent kezeink közt. Hány hazafi sokalja már aláírása fejében a pusztá biztatást.

Közéletünk — tekintsen valaki gyűléseinkbe. A katonaság ott naponkint otthonosabb, már termeinkben is láthattuk többször; a nemesség egy része erkölcsiségben elsüllyedve a borzadásig; a corruptio 's lélekviszár nemcsak árverés útján üzetik; választásaink több vérbe 's emberéletbe kerülnek mint mai időben nagy háboruk. A tiszti tekintély majd mindenütt semmivé téve, a törvények iránti tisztelet 's engedelmesség felmondva 'stb.

Társas életünk — más pártiakkal a felekezettesség, ezer aprólékos ingerkedések és repressaliák; keserű társalgás; sok vidéken a becsület-sértés mindennapos 's eltűrt; egymás közt a gyanakodási szellem elterjedt, a bizalom elenyészett.

Ez gyenge vonásokban mai állapotaink hű képe. És mi gondolod, fölmenthetjük magunkat illy eredvények kiáltó vádjaitól? Y.

Baranyamegyei évnegyed. közgyűlés. Pécs nov. 24-én. Megyénknek f. e. nov. 16-án kezdett 's ma befejezett évnegyedes közgyűlésén hivatalos elfoglaltatása miatt körünkől hosszabb időre távol volt közszeretű főispánhelyettesünk elnöklött; a rendek szives üdvözlése után hitelesített az időközben tartott kisgyűlés jegyzőkönyve, ennek végeztével 1) olvastatt a megye állapota felőli első alispáni jelentés; e szerint a termés szűk; a burgonyavész aggályt okozó, marhalopások a silány termés miatt gyakoriak, 68 rab közül 39 végítéletet nyert; taknyosság (szopornicza) miatt több ló leszaratott; ez évi adótarozás 8000 ft e. p. Alispáni jelentéshez csatolva volt Palkovich orvosnak a harkányi fürdő felől kiadott könyve, 's Hermann János 2. sod orvosnak a burnyogavészt különválasztás által terjedésében gátló javaslata, mely közhírre is tétetni fog.

2) a lólopás gátlása végett kinyomatott megyei végzés átvizsgálása miatt az országgyűlési választvány bizatott meg véleményadásra.

3) Nádor ó fensége felszázados ünnepélye tartásának betegsége miatti elhalasztása érdemében érkezett intézvény következtében, az annak idejében tartandó ünnepélyre főispáni helyettes vezérlete alatt a megye 18 tagból álló fényes küldöttséget nevezett ki Pestmegyének e tárgyra vonatkozó levele folytán, a nádori érdemek 's az ipartanoda becikkeltetése 's a levéltár számára minden emlékpénzből 1 példány megszerzése határozatott, emlékpénzt szerezni kívánó magánosok pedig aláírásra szólítottak fel.

4) Egy nem nemes ügyvéd 's uri polgár a szolgabíró által szó-perben, noha a bíróság ellen kifogást tett, marasztalt el, sőt a végrehajtásnak is ellenszegült, egyszersmind a megyéhez a kért hatalomkar megtagadása végett folyamodott, miután a megyében birtoka nincs, nem nemes, pécsi polgár 's Pécs városban lakik, következőleg városi hatóság alá tartozik 's mivel bírósági kérdés, birtokon belüli föllebbezés végett legfelsőbb helyre folyamodott: mult közgyűlésen a megye ez okból a hatalomkart megtagadta és időközben leérkezett kancelláriai parancsra értesítését is fölküldötte. Ezen gyűlésre érkezik egy a törvényszékhez birtokon belüli följobbvitelt megengedő intézvény; némelyek ezen intézvényt, mint az 1837. 20. d. cikkel ellenkezőt, mely szóperben csak birtokon kívül engedi a föllebbvitelt, mivel a bírósági kérdés mellőztetett, el nem fogadhatónak vélték, a többség azonban az intézvényt elfogadta.

5) A reformatus lelkészeknek a stolaris pénzek e-züstbeni fizetését megrendelteni kéro, ismét a reformatus híveknek a stolaris illetőségek váltó czéduláiban fizetését megállapítani kéro 's legfelsőbb helyekre nyújtott folyamodásuk véleményadás végett leküldetvén; a megye mivel e kérdésben már intézkedés történt régebben, hogy e tárgy tisztába hozassék, választványt küldött ki.

6) Uti biztosok rendszeresítését kéro megyei fölírásra tagadó válasz érkezvén; a megye ujra fölír, miután ezt a törvény rendelés szükségére mellőzhetetlen; az uti felügyelőknak eddig megengedett napi díjait pedig a rendszeresítendő fizetéseket jóval felülmulják.

7) Az iránt: vajjon a megye miért tagadja meg a sószállításhoz szükséges fuvarok kirendeltetését, fölvilágosítás kérést; válaszoltatik: miként 1831. d. eszt. óta a megye a köznépre rendkívülig rovandó e' terhet törvényesnek el nem ismerte; 's ha a kincstár kellő idején szállíttatja a sót, illó fuvarbérért mindig kapott 's kap elég fuvarost.

8) Julusai közgyűléskor a megye nem fogadta el a helytartó tanács amaz intézvényét, mellynél fogva Siklóson czéhbéli szappanoson kívül másnak gyertya és szappan-árulás tilalmaztatik: most a helytartó tanács előbbi intézvénye teljesítését ismételve rendel. Mire a megye ismét tagadó végzést hozván, fölvilágosításképp föliraték, a siklósi szappanosok czéhbéli szabaditokkal nem birnak, az ottani mesterek nem remekeltek, hanem a pécsi czéhbe 8 ft e. p. lefizetés után remeklés nélkül fiók-mesterek gyanánt véteket.

9) A helytartó tanács fölvilágosítást kéro: miért iratja össze a megye a közalapítványi uradalmak majorsági maradvány-földeit? mire föliratik, hogy meggyeszerete iratnak össze ama maradványi földek, mellyek idő multával az adó alapjától elvonatván ehez visszacsatolandók; és hogy mult gyűlésben a megyéhez küldött intézvény által a helytartó tanács is megnyugodt ezek összeírásában.

10) Pécs városa tanácsnokai 's tisztviselőinek a megye keblében levő 's már összeírt javainak bírói zár alá vétele, felsőbb helyről rendeltetvén meg, teljesítetni fog. Pécs városa lakosinak abnormis állapota onnan is kitetszik, mivel tisztviselői, kiknek javai zár alatt vannak, bírói foglalásokat tesznek, pénzeket fölvesznek 's erről (kivéven a kiveendőket) több esetben számtalan sürgetésre sem adtak jelentést. — Mellözve jelenen a számos tiszti és királyi biztosi vizsgálat tárgyát tevő visszaéléseket, mellyek orvoslását várva várják.

11) A megye kívánatára néhai Horvát István könyvtárának, gyűjteményének jegyzéke azon értesítéssel küldeték meg, miként ezekért 80 ezer ft e. p. követeltetik. E tárgy az országgyűlési utasítást készítő választványnak adatott ki véleményül.

12) Várkony helység lakosának felsőhelyre beadott panaszára, mintha a járásbeli főbíró rajta kegyetlenkedést követett volna el, vizsgáló választvány küldetvén ki, ennek jelentéséből 's ehez csatolt számos tanunnak vallomásából a vád hamissága 's főbíró ur ártatlansága derült ki; a főbírónak mindazáltal ama tette, hogy hivatalos eljárásában azót akadályozó, durva kifejezésekkel illető 's engedetlen folyamodót arcuzl csapta, rosztaltik.

13) Verőce vgyének a vukovári-flúmei vasut pártolására felhívó; Krasznának 's Pozsony vgyének az erdélyi rendeknek az erdélyi országgyűlésre lett meghívását 's a vizszakapcsolás nem teljesültét tudató levelek az országgyűlési választványhoz tétettek által; a két utolsó főleg azért is, mivel a részek visszszakapcsolatása iránt a megye már több ízben, de fogamat nélkül irt föl.

14) Krasznának a megküldött térképért, szives megemlékezése viszonzásául Baranya is térképét küldi meg.

15) Vas megyének, a württembergieknek Erdélybe tömegestül történt bevándorlásából keletkezhető ezentuli hason esetek akadályozására segéd eszközök alkalmazása végett megkereső levele tudomásul vétetett. Ennek következtében az ellenzék által, az általános honfiusítás iránti törvény-hozatás tárgyában tett indítványa, az országgyűlési tárgyakkal foglalkodó választványhoz küldetik. Ezuttal az országgyűlési választványnak tagjai is kinevezettek; a választvány elnöke püspök ó excell.

16) Tolna levele, mellyben az 50 kr. e. p. megvehető és Szegzárdon létesítendő szülész-intézet javára ajánlott bábászati könyvre vevők szerzése végett e' megyét föl-szólija, pártoltatott.

17) Országos kisdodovoda részire adakozásra felhívó és Szeben városának tűz és vízarádás — okozta károk pótlása végett segélyt kéro leveleikre aláírás útján részvevők szerzésére utasítottak az illetők.

18) Pestvárosa levele, mellyben a megyét, a városi kórházban metalan fölgyógyítandó baranyai betegek javából szerzendő költség-földözésre hiva fel, méltánlylattal fogadattván; mennyire az illy baranyainak vagyona lesz, legnagyobb készséggel fog Pestvárosa kívánása teljesítetni.

19) Pécs város kéri e' megyét: sziveskednék felső helyen szinte közbe járulni aziránt, hogy a főutczában levő sóház, a város által ajánlandó helyre a külvárosba tétetnék. A sókezelés 's az adózó népet is érdeklő okokból, miután a megye már több évvel ezelőtt eziránt fölirt vala, ismét fölírand. —

20) S. A. felsőbb helyre adott folyamodására, melly mult gyűlés alatt föl nem olvastott, időközben a panaszolt zárgor.doknó által vizsgáló választvány kérést; a panaszolt pazérlást nem tapasztalván, sőt a záros javak czélszerű kezeltetése, virágzó állapotban létele, 's az adósságok nagy részének kifizetése felől győződvén meg; nót zárgondnokságból kizáró törvény pedig nem létezővén véleményi jelentésében a panaszlottnak elmozdittatását 's e' részben már több év előtt tett felső helyeken is helybenhagyott választványi munkálat épségbeni megtartásaért felső helyeni közbejárulást, mi el is fogadattott.

21) Midón a f. e. januar. közgyűlésben Lippe hg mint M.orsz.ra nézve nsi kiváltsággal fel nem ruházott de mégis a dárdaí urad. birtokosa, megadóztatni szorgalmaztatott, az terjesztetett elő, hogy a dárdaí uradalom gróf Eszterházy Kázméré és zár alatt van; sőt a megye a zárnokot számadás tételre kancellária útján is szorgalmazza; most érkezett intézvényből 's ehez csatolt Eszterházy Kázmér gr. nyilatkozásából értesült a megye: miként a nm. m. k. udv. kancellária előtt tett örök bevállás következtében a dárdaí uradalom birtokosa Lippe hg. ki a betáblázott másfél millió adósságot kifizetni tartozik 's e' végett kéri a volt

birtokos a zárt megszüntetni. A dárdaí uradalom képviselője erre előterjeszté, miként nem levén még mindannyi hitelező kifizetve, az uradalom birtokába Lippe hg. nincs bevezetve. Hogy valahára ezen ügy is tisztára hozhathassék, körlevelek útján lesznek a dárdaí uradalomra betáblázott hitelezők föl-szólitva: igazolják egy év leforgása alatt igényeiket.

22) Beadatván a közmunkák összeírása, 1847. esztendőre van Baranyának 128,424 szekeres és 56,032 gyalog napszámja.

23) 1847. katonai évre teszen a hadi adó 112,078 ft. házi adó 85,206 ft. e. p.

24) Egerág 's több más helység beadták felső helyi jóváhagyatás végett földesuraságukkal, m. Batthyány Kázmér gróffal kötött örökváltsági szerződéseiket.

25) A husár megmaradt 11 és 12 kr. v. cz. fontja; a lisztlámg mázsája 24 ft. v. cz. limitáltatott.

26) Több rendű folyamodás következtében: változtatnék a megye helyfekvésére figyelmezőleg az olly aránytalan adók földosztályozás 's ebből származó aránytalan adó-kivetés. — Csupán házi szükségre a megye több helységei közti aránytalan osztály tekintetéből, minthogy több helység határa sokkal rosztalabb, mintsem a más vege egy osztályban levő helységé, a földosztályozás kiegyesítésére küldöttség nevezetett.

27) Baranyavári 35 helység lakosai folyamodnak: mentetnének föl ut-kövezési közmunka alól, miután a köveket pénzért kell venniök és így e' szük időben a kenyérvételtől megfosztatnak; ezért az idén inkább olly közmunkára alkalmaztassanak, hol kő nem szükséges. Mivel e' járás földes uradalmi részéről kő hitelben adatni ígértetett: a többi járás azonban még mostohább helyzetben van, az országutak jó karban tartása pedig szükséges; sőt egy járás fölmentetése a többit is maga után vonná: kérésök nem teljesítetett.

28) Több év előtt a megye elhatározta, hogy a melly helység bírójának épületei bírósága ideje alatt fölgyujtatnak 's a vizsgálatban a vétkes ki nem tudhatnák; a kárt az egész helység térítse meg. Erre a gyujtasok akkor követtek el, midőn valaki bíró lenni megszünt, ezenfölül a bírónak természetben tettek károsítást. Most a megye a helység egyetemleges felelősségét bármilly károsításra 's a bíróság megszűnése utáni 1 évi időre terjeszté ki.

Különössége miatt említendő, hogy egy folyamodásban egy bizonyos károsult adós előterjeszté: miként a tolvajnál talált lova próbák híjánja miatt a szolgabíró által neki oda nem itéltetett: kéri azért a megyét, utasittatnék oda az illető szolgabíró, hogy a lopott lovat a folyamodó által lakott helységnek közlegelőre kieresztendő lovai közbe bocsátván, ha ezen lopott ló a legelőről a helységbe hajtandó lovak közül a folyamodó lakába jöved, hagyassék a ló nála mint tulajdona. A folyamodás kellő figyelembe vétel végett illető szolgabírónak adatott ki.

30) A megye haszonbérbe adván a loadagok szállítását 's a katonaság számára kivántató élelmiszerek kiszolgáltatását, a nehéz lovas ezredbeli nagyobb loadagoknak, mintsem a könnyűlovasoknak adatik, kiszolgáltatását; ismét a zabnak mérős nem font szerinti kiadatását, a pékek ellenben a drágaság miatt a kenyér-adagokérti eső illetőség jobbitását kéri: szerződés levén kövte, a kivánat nem teljesítetik; mivel tavai a zab könnyű vala, azért adatott ez font 's nem mérőként, az idén ellenben súlyosabb 's jobb levén a zab, e' miatt kevesebb font megy egy mérőre, ezen tárgy elintézése a gazdasági választványra bizatott. —

31) A molnárok kéri a megyét: tágítva azon szigoru rendszabályokon, mellyeket az örlés iránt hozott; mert így a köznép boszszantásának vannak kitéve. Kérelmök nem fogadattott el, hanem tekintve a mostani vizsükösödést 's azon körülményt, hogy a molnárok kereskedésre örlik saját gabnjokat, a malomba vitt gabnát pedig hónaponként örletlen szokják hagyni: ellenök szigorubb rendszabályok hozattak. Ez alkalommal egy esetet említek meg: egy jobbágy elmegy az illetőhöz 's bepanaszolja hogy ök bizonyos malomban öröltettek, a lisztet hazavitték, abból kenyeret sütöttek 's már egészen föl is emesztették, és így a lisztből próbát elő sem mutathatnak, hanem mivel az előmutatott kenyérnek rosztaliból kell lenni, kéri a molnárt kárpótlásra szorittatni: kérelmököt irásban adták be és az illető a molnárt csakugyan 15—15 ft. kárpótlásban elmarasztalta, noha a molnár váltig állítá, mikint kész más lisztet adni, ha a malmából elvitt liszt rosztaliból előmutattatik és szinte bebizonyittatik, hogy az előmutatott kenyér nem más lisztből való.

E' közgyűlésen mintegy 10 ügyvédi oklevél hirdetetett ki, ekép a pécsi ügyvédek száma a 60-at meghaladja. Főispáni helyettes ó miga a megürült másod aljegyzőségére Balog Károly ügyvédet, a pécsi Aurórának ügyes szerkesztőjét, egy szépreményű ifjut, alpénztárnoknak pedig

Szilágyi Antalt helyettesíté; a megürült főorvosi továbbá 2d. biztosi hivatalra a kinevezést fölfüggeszté: az orvosi kötelességek teljesítésére Herman János 2od orvos, s Hölbling Miksa tiszteletbeli főorvos bizatván meg. r. l.

Hontmegyei közgyűlés. Folyó ősztől 23-ától 28-ikáig bezárólag tartott közgyűléseinket elnöklő főispán helyett. ur ó mlga a RRhez intézett abbéli kérés s illetőleg figyelmeztetéssel nyitván meg, miszerint a RR. e' gyűlésen mint ez évben utolsón s mint olyanon, melynek feladata a mult gyűlésről is nem kis részben hátramaradt ügyeket is elintézni, a tárgyalandók iránt buzgósággal, egymás irányában pedig — elfojtva a szenvedély szavát — lovasias kimélettel legyenek; e' felszólítás nyomán szükségesnek látom megemlíteni, mikép ki Hontmegye gyűléseinek, mint kélt élesen egymással szemben álló tábor ingerült küzdőhelyének csak kis idővel ezelőtt vizsgáló tanuja vala, Hontmegye karaira és rendeire ez egész gyűlés folyama alatt rá nem ismérénde, oly higgadt komolyság a tanácskozásokban, élénk részvét a köznek ügye iránt, férfias méltánylat egymás ellenében uralá azt mind végig keresztül, csak a légfütéses terem volt szerfelett hideg egész a kiállhatatlanságig. Ezek után térjünk át a napi vitatárgyak sorozatos előadására. — Majthényi László báró első alispán ur — mint ezt már több gyűlés óta gyakorlatba vevé — adá mindenek előtt a közelebbi mult évnegyedből megyénk mikép-létének rajzát, melyet nem kezdetett volna meg közrésztvétet bírőbb tárggyal, mint midőn a még politikai elleneitől is tisztelt derék Baloghy Lajosnak, s egy érdemes háronak Schmidt Frigyes úrnak elhunytak felett fejezé ki ószinte sajnálkozását, a közönségesebb betegségek mellés tudólob; a többi nevezetes pontokat illetőleg: az elnöki hivatalhoz érkezett 213 szám, melyekből elintéztetett 154, a többi vagy tudomásul volt veendő vagy rendelkezési körét haladta felül jelentő első alispán urnak; a polgári perek összes száma 182, melyek közt esődületi csak 1, tagosztályi csak 12, adóssági 32 'stb. A büntetőkből ügyészi 4, főbenjáró 12, — a rabok száma 62 — mi aggasztólag sok Hontmegye börtöneiben, hol annyi vérjogos uradalom van; — ezek közt gyilkos 7, gyanus gyilkos 3, tolvaj 40, gyújtogató 1, biztos könyvecskéket hamisító 1 'sat. Az összes (honi és hadi) adóbeli kivételekből, 49000 frtból, behajlatott mind a 4 járás részéről 12,000 frt, mi erélyes eljárás és ügyes tapintatra mutat; a takarékmagtárak üresek, s itt megérinté szóló első alispán ur eszmekapcsolatnál fogva a fenyegető éhséget és javaslat, miszerint a hto tanácshoz kölcsön-nyerésért intézett folyamodásunk élénkebb színekkel ismételtessék, s megemlítvén egyuttal, mikép a megyének a főtisztel. esztergomi főkáptalanál 100, főmgu hg. Eszterháznál 800, s hgrimas ó főmlgánál 600 forintjok van hason czélra, mint önkéntesen adakozóknál követelendőjük; — a személybátorság általjában megnyugtató; az utak hol legrosszabbak s egyszerismind a közlekedésre legsürgetőbben szükségesek voltak, kijavítottak 'sat. (Éljen). — Ezekután olvastatott több hatósági levél, nevezetesen Vas megyéé a német söpredéknép bevándorlásának meggátolása tekintetéből a hto tanácshoz felírásra felhívó, mire I. S. indítványa folytában határozatott, miszerint Vas megye felszólítása pártoltatván, az ez érdemisen levél az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választványhoz utasittatik, egyszerismind a' nm. m. k. hto tanácsához felírás intéztetik; mielőtt Verőczemegye latin levélben kifejezett kívánatát, mely szerint a Fiumének viendő vasutat keblében bizonyos völgyeken akarja vezetetni, méltányolhatnók, kiadatik az tájékozás és véleményadás végett az orszgy. tárgyakkal megbízott választványnak, s ekkor iranduk fel, ha szükségét és czélszerűségét látandjuk, — Verőcze mellett ó felségének; kijelentvén azonban ezuttal is, mikép a' fiumei vasutat, előbbi határozatinkhoz képest elvben pártolván, azon vasutnak csak Verőczemegye felszólítása fonalán merre leendő vezetése iránt adand az o. gyűlési választvány véleményyt; — Pestmegyének a nádori ünnepélyt s illetőleg ezen ünnepélyre készitendő emlékpénzek 'sat. iránti levelei pártoltattak olyképen, hogy Hontmegye részéről, az országosan kiküldendő választvány által kívánja azon emlékpénzeket nádor ó felségének kézbesitetni. — Krasznának viszkapcsolatása iránti felhívását, miután ezt ó felségénél immár felírásilag pártolva szorgalmaztuk, s ó felsége kormánya loyaltásától — miként b. első alispán ur magát kifejezé — ez érdemben sikert reménylünk is, az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választványunk adtuk ki; I. S. indítványa azonban Krasznamegyét eziránt ismételve tudósítván, megnyugtattuk. Pozsonymegye levele folytában Erdély ide csatoltatását teljes szívünkkel ohajjtuk, nem is lehet itt más kérdés mint az: miképen eszközöltessék ezen idekeblés? és Majthényi L. b. első alisp. ur indítványa abban nyugodtunk meg, hogy — Pozsonnyal egyetértőleg — mindjárt a leendő hongyülés kezdetén neveztessek ki mindkét ország részéről választvány, mely ezen nagyszerű tárgyat mielőbb ki-

dolgozza. Ezekután a főmlgu udvari tanács rendeletei, s a' nm. hto tanács intézvényei kerülvén szőnyegre, elnök-főispán helyettes ur ó mlga, egy megyénkbeli tisztviselő ügyében érkezett k. kir. rendelet előidézte eszmekapcsolat nyomán, azon indítványt tevő a KK. és RR.eknek, hogy miután a' kisgyűlések különben is eltörölve vannak, s a' közgyűlések határidői távolabb közökben esnek egymástól, hogy sem ez a' perlekedők ügyeire (melyek egyedül közgyűlésből küldethetnek fel a' főmgu udvari tanácshoz) káros késedelemmel ne történnék, nem kívánják é a' KK. és RR. első alispánukat oda utasítani, miszerint a' mint a' főmlgu udvari tanács által valamely per fölterjesztetni rendeltetik, ez — be nem várva a' gyűlést, köteles legyen azon pört azonnal minden hozzáadás vagy megcsorbitás nélkül fölterjeszteti? A' KK. és RR. azonban több ellenzék mint szinte conservativ szónok által kifejtett nyomos okaiknál fogva oda vélekedvén, miszerint inkább készek azon néhány héti vagy hónapi időközt pereikre nézve bevárni, hogy sem tisztviselőjüknek a' helyhatósági rendelkezés csorbitásával oly fontos jogot adhatnának, de különben is gyakorlatban azért nem lehetvén az alispánnak é joggali felruháztatása sikerre vezető, mert a' főmgu udvari tanács egyedül a' megyével szokott közvetlenül hivatalosan érintkezni; leginkább pedig, mert mindig föllehető, mikép lehetnek a' pör föl vagy nem küldetését illetőleg oly kérdések, melyeknek elintézése a' megye hatóságától függ, az indítvány pártoltatást nem nyert. A' kir. kinstárnak megírjuk: miszerint az általa készitett elvállalt postautakat tovább is folytatólag készitetni kegyeskedjék. — Pestváros figyelmeztető levele folytában, miszerint a' pesti városi kórház betegekkel annyira megtelve, s a' jövedelem mellől ezek ápolatnak, oly igen kimerítve van, miszerint idegenek ápolására abból fordítani mit sem lehet, egyuttal azon felhívására: kifizeti é Hontmegye a' városi kórházba Hontmegyéből netalán kerülendő betegekre fordítandó költségeket? válaszoljuk: miképen a' költségjegyzékek pontosan szerkesztve leendő megküldetése mellett az illy költségeket ha az ápolat, adófizető, a' honi pénztárból, egyébiránt pedig, a' mennyire telendik, saját vagyonából födözve igenis megküldendjük. — Szívesen éljenzetük meg ez első napi közgyűlés végén ifj. gr. Zichy Ferenc ur ó mlgát, ki a' vasutak szakértő vezetése körül már is bokros érdemeket szerzett magának, s kit ez alkalommal b. M. L. e. a. ur indítványa elnök főisp. ur ó mlga egyszerismind táblabiránk koszorújába font be. — Másnap egyáltaljában magányügyek tárgyalásával foglalkoztunk, melyek mint a' nagy közönséget nem annyira érdeklők, itt meg nem említetnek; közebbérdekű azonban kijelentünk, mikép a' Horvát Istvánféle könyvtárnak a' nemzeti muzeum részére leendő megvásárlására Majláth György országbiró ur ó kegyelmessége által felszólítva levén, e' felszólításnak elvben szívesen engedünk, egyedül a' könyvtár tartalomjegyzékének megvizsgálását bizuk az o. gyűlési tárgyakkal foglalkozó választványra. — A' gyűlés harmadik napján több időt húzott ki azon küldöttség jelentése s illetőleg e' jelentés fölötti vitatkozások, mely egyik tiszt ügyész által még a' nyárutói gyűlések folyama alatt több rendbeli az adózó nép károsításával járó állítólagos visszaélések miatt feladott K. L. várnagy ügyében nevezetett és küldetett ki vizsgálódní, mire hosszasab vita után határozattá lett, miszerint a' kiküldve volt választvány némely kérdések bővebb földerítése tekintetéből törvényszékieg üljön össze s hallgassa ki a' mindkét részről előállított tanukat, a' jövő gyűlésnek jelentést teendő. Megemlíteni azonban itt nem lesz fölösleges, mikép K. L. ur a' választványi összeegyeztető jelentés általugyszólván semmivel sem terheltezt határozottan; némely csekélyebb dolgok levén egyedül azok, mikben véleményével elmarasztalásához járulni látszatott. — 26án semmi közérdekű. — 27én. Miután előbb a' megyei hivatalos leveleket minden betudás nélkül hordozó adózóknak bármí csekélykép s mennyivel és miként leendő jutalmaztatása iránt véleményyt adandó küldöttséget nevezünk, s a' vontatásdíjt a' tisztviselőkre nézve állomásonkint 4 pengő huszsról 3 pgó huszusra szállítottuk le, figyelemmel hallgattuk derék első alispánunktól azon választvány nézeteinek jelesen kifejtve előadott összevetét, mely előbbi napon az éhség miként lehet elháritása tekintetéből főisp. ur ó mlgánál tanácskozní összeegyült; mik határozat erejére emelve következők: Felirunk ó felségéhez könyöradomány; a' nm. hto tanácsához (ismételve) kölcsönért; kivettünk magunkra (a' nemesség) az országgyűlési költségek kulcsa szerint 12000 pgó forintot; a' rendőrök lovainak ezután csak 1/2 adag zab és 1 1/2 adag széna adatik. Azon első osztályu árvaik illetősége, kik eddig ez osztályoztatásuknál fogva évenként 12 p. m. gabonát kaptak, 10 p. mérőre szállitattik le; a' raboknak teendő próbasütés szerint határozatandik éi kenyéradaguk, kimondatván előlegesén, mikép e' mellett rájok nézve egy p. mérő egy ötödresznyi vel kisebbre szállitandik; a' megyei eselédek a' szegőd-

vényeik szerint járó rozsnak felét árpával pótolva kapandják. Hosszasab szóváltást idézett elő azon indítvány, miszerint a' vagyonosb nemnemesek is rovassanak meg (a' nemességre kivetendő 12000 pgóftnyi tehertől különállólág) vagyonoságuk fokához képest, mi minden előgördített (egyébiránt legyőzött) ellenvetések daczára (mintha t. i. ehez jogunk nem volna... de az 1578. törvény ezt megengedi s a' népnevelési garasok tetteleg igazolják; — miszerint ez tömérdek akadállyal jár... a' tisztviselők az adórovatok nyomán, megjegyztetvén hogy e' kenyérszük időben a' legtöbb rovás nem képviselend legtöbb jövedelmet, minden kivétel nélkül — ezeket elháritni iparkodandnak 'sat.) el lón fogadva akkép: hogy ennek mind a' nemesség mind az illető nem nemes osztálylyal (mellybe a' mesteremberek, kereskedők, zsidók kiváltképen soroztattak) leendő tudatása s azon kivetett teher osztályozása tekintetéből jövő decem-ber hó 18-ikára úgynevezett marcalis gyűlés tüzett ki. Ezenkívül minden mult közgyűléseinkben hozott s e' lapokban annak idejében elsorolt, különösen lakmározásokra, malomvámdijakra 'sat. vonatkozó határozatok megújittattak s a' tisztviselők és illető lelkészek erélyes felügyelő pártolásába ajánltattak. — Mindez nem elég, Hontmegye a' jótékony adakozásokból kifogyni ugy látszik nem akart, mert ime felkelt ülőhelyéből egy érdemes tisztviselő P. E. ur s tisztviselői fizetésének tíz százotlját hason jótékony czélra ajánlván fel, ezt az egyetemes gyűlésnek méltányló közhe-lyeslése s M. L. e. alisp. ur részéről hasonló ajánlat követé, elhatározatván I. S. ur javaslatára, mikép mindazon tisztviselő urak nevei, kik P. E. eskütt és M. L. alisp. ur példáját követendik, jegyzőkönyvbe foglalva adassanak át az utókornak; alig hogy ez így történt V. B. táblabiró ur törvényszékek alatt nyerendő napdíjainak felajánlásával kívánt járulni a' közinség enyhítéséhez, mi az emberiség nevében köszönettel egyszerismind azon hallgatag meggyőződéssel fogadtatott, miszerint bizonyára nem maga lesz egyedül V. B. biró ur, ki törvényszéki napdíjait illy nemes czélra feláldozni örömmel kész leend. — 28-ikán magányügyek. — Jövő törvényszékeink határideje 1847-iki télutó 15-ikére, közgyűléseink tavaszéle 1ső napjára tüzett ki. —

Pajor István.

Zólyommegyének december 1ső napján tartott tisztújító széke esenedesen, s kívánt illó renddel lehető legrövidebb idő alatt (alig félóra) ment véghez; melly alkalommal első alispán lett: Radvánszky Antal, második: Rakovszky Albert; főjegyző: Ruttkay István, tiszteletbeli főj.: Osztrólczy Géza; aljegyzők: Kalauz Pál és Hudoba Sámuel; hadi főadószedő: Huszágh István, házi főadószedő: Czerva László; főügyész: Hudoba János; alügyész: Huszágh Dániel; levéltárnok: Bendik Lajos; számvévo: Urbányi József; bizos: Scultury Károly. — Felső járásban főszolgabiró lett: Thaisz Márton; alsz. birák: Hudoba Pál és Libertinyi Károly; eskütték: Sándory Antal, Kardos Ádám és Petrikovics János; bizos: Banko András; aladószedő: Fluck Gusztáv. Alsó járásban fősz. biró lett: Plathy György; alsz. birák: Nándory Imre, Lesták Mihály; eskütték: Hudoba Samu, Libertinyi Samu, Thomka Rudolf; esendbizos sz. birói ranggal: Lesták András; várnagy: Szukai József szolgabirói ranggal. Ezen tisztúkar most másod ízben erősített meg.

Horvátországi dolgok. Zágráb megyének rendei nov. hó 20án népes közgyűlést tartottak, melyen a' pártok teljes erejökben álltak szemközt s küzdöttek ernenyedetlenül. S ha e' küzdelmek czélja valamely korkérdés, reformtárgy leendő, melynek irányában ész találkozik észszel s okokkal, akkor csak örülhetünk vala a' szép jeleneten, mely a' közügyek iránti buzgó részvétben nyilatkozik; azonban a' legelkeseredettebb viták magány-érdekekből s pártszennvedélyből eredvén elveszték azon érdeküket is, mik a' leggyöngébb érzésű kebelben fogaszhatának. A' magyar-horvátok itt is, mint minden kérdésnél a' loyaltás és méltányosság elvéből indulva ki szívesen kezét szoritának az ugynevezett nemzetiekkel, más néven illyrekkel, hol t. i. a' törvények iránti tisztelet s a' megyei önállás azt javaslák, vagy megengedék; fájdalom azonban, e' nemes indulat gyakorlatára az ellenfél nem igen látszott alkalmat szolgáltatni, sőt mi önként ajánkozott is, rideg szívtelenséggel hiusitá meg, csakhogy az elkecserevés s így a' megyei vizsály még hosszasab legyen s nehogy idő jusson a' nyugtalanságban már kifáradt kedélyeknek az igazság szavára hajtani, s így a' loyaltás terén állapodni meg.

Elnöklő első alispán rövid de velős latin beszéddel nyitván meg az igen népes gyűlést, melyben a' rendszertetet, higgadságot s komoly tanácskozási hangulatot ajánlá, felolvastatá a' megyéhez érkezett azon leiratot, melyben a' rr. tudósittatnak, miszerint ó felsége méltóztatott e' megyének főispánjaul Péchy Imrét kegyesen kinevezni, ki nek tehát a' rr. a' törvények hódolat és engedelmességét megadni el ne mulasztának. E' tárgynak minden végzendő ügyek felett első felvételét igen czélszerűnek találtuk; mert diplomacie kellett némely clubbok alacsony kohol-

